ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ГАЛУЗЕВИХ АКАДЕМІЙ НАУК УКРАЇНИ

Співдоповідь на засіданні Національної ради України з питань розвитку науки і технологій 12 січня 2021 р., м. Київ, Україна

<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-15-1>

КРЕМЕНЬ Василь Григорович

доктор філософських наук,
професор, дійсний член (академік)
НАН України і НАПН України,
президент Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Анотація. У співдовіді на засіданні Національної ради України з питань розвитку науки і технологій представлено інформацію про основні результати наукової діяльності вчених і членів НАПН України за 2018-2019 рр. Наголошено на активізації тісної співпраці з МОН України, НАН України, Комітетом Верховної Ради України з питань освіти науки та інновацій тощо. Висвітлено найвагоміші наукові надбання, зокрема щодо науково-експертної діяльності, публікаційної активності дослідників, активізації наукової роботи молодих вчених, збільшення кількості прикладних досліджень, участі наукових працівників підвідомчих установ у конкурсах Національного фонду досліджень України, функціонування Електронної бібліотеки НАПН України та електронного наукового фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання», розширення міжнародної діяльності тощо. З-поміж ключових проблем залишається, зокрема, неконкурентоспроможність заробітної плати наукових працівників. Наведено завдання на поточний рік і готовність академії до її реформування та необхідності подальшої модернізації своєї діяльності.

Ключові слова: Національна академія педагогічних наук України; наукова діяльність; освіта України; педагогіка; психологія; науково-методичний супровід; розвиток інноваційної людини; людський потенціал.

За законодавством Національна академія педагогічних наук України здійснює наукове і методичне забезпечення освітньої сфери, у якій 35 тис. закладів, 7 млн здобувачів освіти, 1,5 млн освітян.

Ми свідомі, що свої функції академія ефективно може здійснювати лише в тісній співпраці з

Міністерством освіти і науки України. І ця співпраця в останні пів року стала активною і продуктивною.

За цей час підготовлено і підписано трирічну програму спільної діяльності між міністерством і академією, спільно підготовлено і затверджено Кабінетом Міністрів України державний стандарт

базової середньої освіти (5-9 класи), спільно підготовлено проекти законів України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» та «Про освіту дорослих», завершується спільна підготовка «Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021-2031 роки».

Плідну співпрацю з установами академії налагоджено на рівні департаментів міністерства.

Академія вітає рішучі і конструктивні дії Міністерства з реформування наукової сфери. Зокрема, ми підтримуємо пропозиції Робочої групи, що створена міністерством за участі представників академії, з реформування НАПН України.

Більш результативною стала взаємодія з Національною академією наук України. У минулому році вперше підписано трирічну програму спільної діяльності НАН і НАПН України, підсумки виконання якої заслухано на Президії нашої академії в кінці року.

Академія намагається всіляко активізувати співпрацю з профільним комітетом Верховної Ради України. Спільно з підкомітетом, який очолює народний депутат В.А. Воронов, розроблено Концепцію освіти дітей раннього та дошкільного віку. Вчені академії щороку проводять, переважно для Верховної Ради України, наукову експертизу близько 100 нормативно-правових актів.

Керуючись рішенням Національної ради України з питань розвитку науки і технологій від 5 листопада 2019 р., звітами перед Науковим комітетом у 2018 та 2020 рр., НАПН України істотно вдосконалила свою діяльність.

По-перше. Підвищено публікаційну ефективність вчених установ академії і членів НАПН України. У 2020 р. здійснено понад 330 публікацій у виданнях, що індексуються Scopus і Web of Science Core Collection. Це вчетверо більше, ніж у 2018 р. Зросла кількість публікацій англійською мовою. У Scopus створено профіль НАПН України. Видається академічний англомовний журнал «Education: Modern Discourses» («Освіта: сучасні дискурси»).

Багатократно збільшилася кількість свідоцтв на реєстрацію авторського права.

Вченим академії присуджено державні премії України в галузі освіти (2018 р.) та в галузі науки і техніки (2019 р.).

По-друге. Активізовано роботу з молодими вченими. У 2020 р. ними виконано 7 прикладних

досліджень. Ця практика продовжена в цьому році. У 2018–2020 рр. премії Президента України та стипендії Уряду отримали 13 молодих вчених.

По-третє. З 2020 р. зміщено акцент з фундаментальних на прикладні дослідження. Нині 60 % досліджень є прикладними. Започатковані конкурсні річні дослідження для розв'язання проблем, які потребують невідкладного розгляду.

По-четверте. За конкурсом Національного фонду досліджень у 2020 р. перемогу отримали три проекти установ НАПН України загальним фінансуванням понад 14 млн грн.

По-п'яте. Створено Електронну бібліотеку НАПН України, у якій розміщено 23 тис. праць вчених академії, що завантажувалися понад 7 млн разів користувачами із 134 країн світу.

По-шосте. Електронне наукове фахове видання «Інформаційні технології і засоби навчання» індексується у Web of Science Core Collection. У 2020 р. здійснено 1 млн переглядів користувачами із 193 країн світу (найбільше з України, Японії та США). Це видання входить у топ-10 журналів наукової періодики України.

По-сьоме. Розширено міжнародну діяльність шляхом участі у майже 50 проектах і програмах. Зокрема Інститутом вищої освіти НАПН України розпочато європейський проект співпраці вартістю 1,5 млн євро, у якому Інститут виступає грантоотримувачем.

За результатами досліджень у 2018-2020 рр. вченими підготовлено 94 підручники, майже всі з грифом МОН України, 122 посібники, 66 навчальних програм і 9 освітніх стандартів. Загалом щороку видається понад 3 тис. праць.

З окремих очікуваних конкретних результатів у найближчий час зазначу:

- випуск другого оновленого видання Енциклопедії освіти;
- початок проекту зі створення Електронної енциклопедії освіти типу Вікіпедії;
- підготовку Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (українською й англійською мовами) та інше.

У роботі академії є проблеми. Частина з них пов'язана, зокрема, із неконкурентоспроможністю заробітної плати наукових працівників.

Академія свідомо необхідності подальшої модернізації своєї діяльності і буде здійснювати її на основі розроблених МОН України пропозицій, які, ми сподіваємося, будуть схвалені Урядом України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Електронна бібліотека НАПН України. (n.d.). <https://lib.iitta.gov.ua/>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Регейло, І.Ю., & Базелюк, Н.В. (2020). Про виконання Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 роки. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-3>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Регейло, І.Ю., & Базелюк, Н.В. (2020). Про виконання у 2020 р. Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020-2022 роки. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-5>
- Кремень, В.Г. (2020). Звіт Національної академії педагогічних наук України про стан використання коштів на наукову і науково-технічну діяльність та отримані результати за 2018-2019 рр. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-3-5>
- Кремень, В.Г. (2020). Про Програму спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020-2022 роки. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-3>
- Кремень, В.Г. (ред.). (2019). *Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2018 р.* Київ: НАПН України. <https://bit.ly/2XRqrgl>
- Кремень, В.Г. (ред.). (2020). *Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2019 р.* Київ: НАПН України. <https://bit.ly/3cVbbn7>
- Луговий, В.І., & Регейло, І.Ю. (2020). Про «Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2019 році». *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-5>
- Наукова продукція Національної академії педагогічних наук України, рекомендована до впровадження (2018 р.) : Збірник анотованого переліку наукової продукції (2019). Київ: НАПН України. <https://bit.ly/2MR4gAR>
- Наукова продукція Національної академії педагогічних наук України, рекомендована до впровадження (2019 р.) : Збірник анотованого переліку наукової продукції (2020). Київ: НАПН України. <https://bit.ly/2Yndni5>
- Національна академія педагогічних наук України. (n.d.). Головна. <http://naps.gov.ua/>

LEGISLATIVE ASSURANCE AND WAYS OF REFORMING THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES AND NATIONAL BRANCH ACADEMIES OF SCIENCES OF UKRAINE

Co-report at the Meeting of the National Council of Ukraine for Science and Technology Development, January 12, 2021, Kyiv, Ukraine

Vasyl Kremen

DSc in Philosophy, Professor, Full Member (Academician) of NAS of Ukraine and NAES of Ukraine, President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The information on the main results of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine research activities for 2018-2019 is presented in the report. It is emphasized on the intensification of close cooperation with the Ministry of Education and Sciences of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine Committee on Education, Science and Innovations, etc. The most important research achievements are enlightened, in particular concerning the researchers' reviewing and publishing activities, strengthening the young scientists' research activities, increasing the number of applied researches, researchers' participation in the competitions of the National Research Foundation of Ukraine, functioning of the Digital Library of NAES of Ukraine and peer-reviewed e-journal "Information Technologies and Learning Tools", expansion of international activities, etc. Among the key problems remains, in particular, the non-competitiveness of researchers' salaries. The tasks for the current year and the academy's readiness for its reforming and the need for further modernization of its activities are listed.

Keywords: National Academy of Educational Sciences of Ukraine; research activities; Ukrainian education; pedagogy; psychology; scientific and methodological support; innovative person development; human potential.

Дата публікації: 18 січня 2021 р.